

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО АСПЕКТУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Ключові слова: професійна правова культура, концепція, державний стандарт, компетентність, компетенції, незалежне заочне оцінювання, навчальний план, навчальна програма.

Keywords: professional legal culture, concept, state standard, competence, competence, independent evaluation of correspondence, curriculum, curriculum.

Постановка проблеми. Розуміння правової культури юристів, навіть на перший погляд, є поняттям надзвичайно багатограним, оскільки поєднує в собі різні аспекти правокультурного стану не лише правової свідомості саме юристів та їх правової поведінки на різних рівневих позиціях, але й держави і суспільства в цілому. З такого погляду правова культура зазначеної категорії суб'єктів має не лише притаманні їй специфічні властивості але й специфічне функціональне призначення як фактору правового регулювання. Через безпосередній зв'язок з державою, законодавством, політикою ця функція робить її одним з головних факторів життя особи, держави, суспільства в цілому. Адже, функціональна специфічність професійної правової культури юристів реалізовується у правотворчій, правозастосувальній, правотлумачній, правовиховній діяльності різнорівневих суб'єктів і безсумнівно повинна бути департизованою.

Аксіомою є й те, що правова культура як така сама по собі не виникає, їй передують та її формує багатограний і багаторівневий правовиховний процес. У формуванні правової культури середовища професійних юристів, державних службовців такий процес має свою специфіку і здійснюється, як правило, в юридичних навчальних закладах де повинні закладатись основи кваліфікаційних характеристик випускників відповідно до сьгоднішніх Європейських стандартів, які ґрунтуються на безумовному захисті прав людини і громадянина.

Виклад основного матеріалу. Не заглиблюючись у деталі правовиховного процесу майбутніх юристів, державних службовців вважаємо за необхідне звернути увагу безпосередньо на навчальний аспект цього процесу, оскільки специфічність юридичної діяльності базується саме на обсязі та глибині набутих під час навчання професійних знань і вмінь з постійним їх поглибленням у подальшій професійній діяльності.

У питанні професійної підготовки майбутніх правників вбачається низка проблем, на котрі тривалий час не зверталась належна увага і вони своєчасно не усувались. У першу чергу, це безпосередньо стосується змісту навчальних планів та програм навчальних дисциплін тих юридичних

навчальних закладів, які розпочали свою діяльність на початку 90-х років минулого століття (часто навіть без достатньої матеріально-технічної бази, не говорячи вже про навчально-методичне і насамперед — кадрове забезпечення).

Разом з тим, необхідно відмітити, що в останні роки провідні юридичні науково-педагогічні школи України за сприяння європейських інституцій (Проект USAID) звертали увагу на проблеми у підготовці професійних юристів: проводились дослідження, узагальнювались висновки і рекомендації науково-теоретичних і практичних конференцій щодо стану юридичної освіти в Україні; шляхів удосконалення її змісту та методики; визначення обсягу знань, навичок і вмінь випускників; тенденцій розвитку юридичної освіти в Україні; вперше у 2016 р. в декількох університетах запроваджено зарахування студентів у магістратуру за результатами незалежного оцінювання знань випускників-бакалаврів.

Видається, що результатом такої діяльності стало і оприлюднення проекту Концепції вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії. Віддаючи належне змісту цього надзвичайно важливого документа, особливо пунктів 15, 16, 17, 18, 19, 20 (Розділ II. Стандарти правничої освіти), вважаємо, що в контексті досягнення такого стандарту основу повинна скласти реконструкція навчальних планів і навчальних програм спеціальності «Право» в поєднанні з системною правовиховною роботою зі студентами.

Оскільки державний стандарт вимагає наявності у професійного юриста визначених компетенцій та компетентності, базою яких є належний обсяг професійних знань і вмінь, виникає питання щодо різних аспектів їх формування відповідно до вимог цього стандарту.

Реалії сьогодення професійної юридичної освіти дають автору підстави вважати, що досягнення рівня такого стандарту буде достатньо проблемним. Адже, встановлюючи цей стандарт, МОН України мало б визначити не лише процентне співвідношення між блоками навчальних предметів у навчальних планах юридичних факультетів та юридичних ВНЗ, але й вказати на критерії вимог до змісту як навчальних планів, так і змісту навчальних предметів, насамперед тих, які є базовими у формуванні компетентності та компетенцій. Тобто, хоча б тих навчальних предметів, які виносяться на незалежне заочне оцінювання для вступу в магістратуру: Адміністративне право, Конституційне право, Цивільне право та цивільний процес, Кримінальне право та кримінальний процес. Таким чином, було б корисним створити типовий навчальний план і типові навчальні програми.

Не є таємницею, що надання ВНЗ України достатньої автономії у питаннях освітньої діяльності призвело до того, що у професійній юридичній освіті склалася ситуація, коли кожен факультет чи ВНЗ працює за власним навчальним планом та власними навчальними програмами, котрі достатньо різняться між собою не лише за кількістю навчальних годин, але й за змістом. Автор статті підтримує автономію ВНЗ у сфері професійної юридичної

освітньої діяльності, але він за автономію у питаннях пошуку шляхів її покращення та удосконалення відповідно до викликів реалій сьогодення.

Лише для прикладу: інтернет-доступ до змісту навчальних планів різних юридичних факультетів ВНЗ показує, що кількість навчальних годин на вивчення Цивільного права у них корелюється з різницею в 150 — 200 годин. Подібний стан і щодо інших навчальних дисциплін як на рівні підготовки бакалаврів так і магістрів. Напрошується питання — чи сприяють якості засвоєння професійних знань студентами подібні ситуації. Адже, вчорашні студенти — це сьогоднішні професійні юристи.

Висловлюю надію, що викладені судження будуть мати як підтримку, так і не сприйняття. Разом з тим, в межах цієї статті аж ніяк не було можливим охопити коло всіх проблемних питань, які стосуються змісту професійної юридичної освіти в Україні, тому пропоную поле для дискусій.

На ексклюзивність своїх суджень не претендую.

Використані джерела

1. Федик Є.І. Правова культура студентів-юристів (Науково-теоретичні та прикладні аспекти формування). — Львів, 2001. — 203 с.
2. Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії — Проект. // www.mon.ua
3. МОН України. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти». Інструктивний лист від 20.01.2017. № 21/10-75.

Анотація

У статті звернуто увагу на проблемні організаційні аспекти професійної юридичної освіти у вищих навчальних закладах України.

Annotation

The article referred to the problematic aspects of the organization of professional legal education in higher educational institutions of Ukraine.